

اینترنت و دسترس پذیری فضاهای مجازی در افراد مبتلا به ناتوانی استفاده کننده از سیستم‌های ارتباطی مکمل و جایگزین (AAC) نوع: مروری بر پژوهش‌ها

فرانک کیانفر

عضو گروه گفتاردرمانی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان - کارشناسی ارشد

چکیده:

ارتباط مکمل و جایگزین یک روش علمی و بالینی برای افراد دچار ناتوانی‌های ارتباطی کلامی است. اگر فردی دچار آسیب‌های زبانی و گفتاری شدید باشد، از روش‌ها و نظام‌های دیگری برای برقراری ارتباط مؤثر استفاده می‌کند که به عنوان نظام ارتباطی جایگزین و مکمل (AAC) معرفی می‌شود. نظریه‌های جامعه‌شناختی و سایر روان‌شناختی نیاز به مشارکت افراد مبتلا به ناتوانی را در دنیای آنلاین تأیید می‌کند، البته این گروه از افراد اغلب در جامعه نادیده گرفته می‌شوند. استفاده از تکنولوژی برای برقراری ارتباط به یکی از جنبه‌های ضروری از زندگی اغلب مردم تبدیل شده است به طوری که با گذر زمان، تمایز و مرز بین دنیای دیجیتال و دنیای واقعی دشوار می‌شود. بنابراین دنیای دیجیتال یک موضوع مهم اجتماعی است که نشان دهنده ضرورت‌ها و فرصت‌ها و توجه به حقوق بشر، عدالت، هویت، زبان و مشارکت اجتماعی و مدنی افراد مبتلا به ناتوانی است. ارتباط با دوستان برای بزرگسالان اهمیت زیادی دارد. محققین دریافته‌اند که پایه گذاری و تحکیم روابط دوستانه برای افراد جوانی که از AAC استفاده می‌کنند دشوار است. در این افراد به دلیل چالش‌های فیزیکی و ارتباطی پیچیده، ریسک تنهایی و انزوا افزایش می‌یابد. استفاده از تکنولوژی‌های ارتباطی آنلاین می‌تواند ریسک احساس تنهایی را در افرادی که AAC بکار می‌برند کاهش دهد. گرچه موانع مشخصی برای دسترسی این افراد به این نوع تکنولوژی و دسترس پذیری فضاهای مجازی شناسایی شده اما دلایل منطقی مهمی وجود دارد که دیدگاه افرادی که ناتوانی دارند در این زمینه سنجیده شود. هم از لحاظ اخلاقی و هم قانونی بررسی مشکلات زندگی افرادی که ناتوانی‌های فیزیکی و نیازهای ارتباطی پیچیده دارند از دید خود افراد مهم است. اکثر پژوهش‌ها بر روی کودکانی که توانایی صحبت داشته‌اند یا والدین و اطرافیان آنها انجام شده است در حالی که استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی بی‌شک یک جنبه مهم از زندگی جوانان است که ارتباطات و روابط دوستانه آنها را

حمایت می‌کند. سیمور و لاپتون مطرح کردند که اینترنت برای جوانانی که ناتوانی‌های فیزیکی و ارتباطی دارند کاربردهای ویژه‌ای دارد، برای مثال: موقعیت‌های ایجاد، تقویت و حفظ روابط را افزایش می‌دهد. موقعیت‌های جالبی توسط شبکه‌های اجتماعی برای نشان دادن و مطرح ساختن خود و تلاش در کشف جنبه‌هایی از شخصیت برای جوانان مبتلا به ناتوانی ارتباطی ایجاد می‌شود، که خود بخش مهمی از رشد دوران بزرگسالی به شمار می‌آید. سیاست‌های جوامع این است که از طریق دنیای دیجیتال مشارکت این افراد در جامعه و رشد شخصیتی آنها را افزایش دهند. افراد جوان در فضاهای مجازی با خطرات زیادی مواجه هستند و افراد دارای ناتوانی فیزیکی و ارتباطی ممکن است به سطوح بالاتری از توجه و حفاظت از طرف اطرافیان‌شان نیاز داشته باشند اما با این حال نباید این موارد باعث عدم امکان استفاده آنها از امکانات اینترنتی شود و این مسئله به یک موضوع عذاب آور برای افراد دچار ناتوانی تبدیل شود یا معیاری برای ناتوانی این افراد باشد. مطالعه در مورد نیازها، خطرات و توجه‌هایی که در فضاهای آنلاین باید صورت گیرد بسیار انجام شده اما این مطالعه بیشتر به دیدگاه و نیازهای افراد جوانی که AAC بکار می‌برند می‌پردازد.

روش:

این مطالعه با جمع آوری پژوهش‌هایی که نیازها، تجربیات و خود گزارش دهی‌های افراد جوان استفاده‌کننده از AAC را در مورد استفاده از شبکه‌های اجتماعی، فضاهای مجازی، تکنولوژی اینترنتی و ... بررسی کرده بودند انجام شد. در این مطالعات از مصاحبه‌های نیمه ساختمند از افراد جوانی که ناتوان بودند و نیازهای ارتباطی داشتند استفاده شده بود.

نتایج:

مزایای شبکه‌های اجتماعی برای افرادی که از AAC استفاده می‌کنند به‌طور خلاصه شامل این موارد است: این نوع ارتباطات محدودیت زمانی و فشار ارتباط رودررو را برای فرد دچار ناتوانی کاهش می‌دهد. امکانات مولتی مدال وابستگی و نیاز به سواد خواندن و نوشتن را کم می‌کند، مثلاً فرد می‌تواند از نمادها، تصاویر و ویدیو استفاده کند. انزوای اجتماعی این افراد از طریق حفظ یا حتی گسترش روابط اجتماعی اینترنتی کاهش می‌یابد. دسترسی مستقل به اطلاعات، شامل اطلاعات بهداشتی و سلامت برای فرد فراهم می‌شود. مهارت‌های اجتماعی را تمرین و تقویت می‌کند تا فرد را در تعاملات زندگی واقعی تواناتر سازد. امکان توانبخشی بر مبنای رایانه را ایجاد می‌کند. از نظر افراد با آسیب‌های ارتباطی اکتسابی که AAC بکار می‌برند استفاده از تکنولوژی اینترنتی مزایایی دارد از جمله اینکه طرز برخورد مردم زمانی که این افراد تکنولوژی بکار می‌برند بسیار مثبت‌تر می‌شود و استفاده از ایمیل به فرد فرصت بیشتری می‌دهد تا پیام صحیح‌تر، بامعنا تر و قابل درک‌تری را سازماندهی کند.

دیدگاه افراد جوانی که AAC بکار می‌بردند در مورد تکنولوژی اینترنتی به این صورت بود که این افراد تمایل آشکاری به استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی نشان می‌دادند. مزایایی که از نظر ایشان مطرح است شامل: ۱- امکان ارتباطات اجتماعی (روابط دوستانه ماندگار) ۲- بازنمایی از خود (ایجاد یک پروفایل مثبت) ۳- خودشناسی (استقلال بیشتر و حریم شخصی) ۴- مشارکت در جامعه (بخشی از اجتماع

آنلاین به حساب آمدن) است. موانع اصلی از دیدگاه این افراد شامل: ۱- موارد تجهیزاتی، دسترسی فیزیکی، مطابقت و مناسب‌سازی امکانات ۲- آگاهی محدود خانواده و مسئولین ۳- پیچیدگی کارهای مشارکتی ۴- فقدان حریم خصوصی زمانی که فرد نمی‌تواند تنها کار کند ۵- محدودیت حمایت و راهنمایی تکنیکی ۶- عدم سرمایه‌گذاری و پشتوانه مالی است.

به‌طور کلی برنامه‌ریزی‌ها می‌بایست در جهت انجام شود که دانش و آگاهی افراد جوانی که AAC بکار می‌برند در زمینه استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی افزایش یابد. با توجه به ناراضی بودن این افراد از حمایت‌های تکنیکی و آموزش، عدم دسترسی مستقیم و کمبود تکنولوژی‌های نوآورانه و تجهیزات جدید متناسب با نیازهای آنها، باید بر ایجاد دسترسی به امکانات اینترنتی، آموزش آنها و حمایت‌های لازم به این افراد تأکید شود. چالش‌های حرکتی و ارتباطی می‌تواند روی روابط اجتماعی اثر بگذارد در حالی که آنلاین بودن می‌تواند به غلبه بر این چالش‌ها کمک کند. کاهش استفاده از شبکه‌های اجتماعی و امکاناتی که اینترنت فراهم می‌کند خطر انزوا و افسردگی را افزایش می‌دهد. این افراد در جستجوی اینترنتی نیز مشکلاتی دارند که بر کندی رشد دانش و اطلاعات ایشان مؤثر خواهد بود. بنابراین مناسب‌سازی تجهیزات (تکنولوژی موبایل، تبلت و ... متناسب با نیاز و توانایی این افراد)، آموزش و حمایت این افراد می‌تواند امکان استفاده راحت‌تر و بیشتر از تکنولوژی‌های اینترنتی را افزایش دهد و به رشد فردی و اجتماعی این گروه از افراد مبتلا به ناتوانی ارتباطی کمک کند.

کلید واژه‌ها: ارتباط مکمل و جایگزین، شبکه‌های اجتماعی، دسترس پذیری فضاهای مجازی،

مناسب‌سازی